

IRODALOM ÉS ZENE.

LŐRINCZY GYÖRGY.

— HARMINC ÉVES ÍRÓI JUBILEUMA ALKALMÁBÓL. —

□ Erős Komárom-városában, a magyar haditettek, magyar polgárerények által dicső helyre emelt ősi táborszállásban, Jókai Mór szülővárosában olyan lelkes ünnepség folyt le március havának 5-dik napján, melyről a „Kultura“ is örömmel emlékezik meg. Hiszen Lőrinczy Györgyben, akinek itt az arc-

képét is megösmertetjük olvasóinkkal, az igazi magyar kulturális törekvések és eszmények egyik legkiválóbb bajnokát ünnepelték Komáromban összesereglett előkelőségeink. Jókai lángesze aranykalászkodat aratott arról a földről, melynek szépségeit, szép és dolgozó magyar népét mostan Lőrinczy György örökíti tovább virágos tollal. Nem hiába, hogy Jókai választotta ki Lőrinczyt. Mert érdekes, hogy Lőrinczy Györgyöt 1899-ben éppen Jókai Mór és Feszty Árpád ajánlatára nevezte ki a kormány erős Komárom város és a gyönyörű magyar Komárom vármegye kir. tanfelügyelőjévé. Ennél nagyobb méltánylást csakugyan nem kapott még vidéki küzdelmek között magasra sarjadt íróember. Irodalmunk királya,

Jókai Mór választotta ki imádott szülőföldje saját külön „íródiákjául“ a fiatal vidéki szerkesztőt és író, aki Gömörből vitézi módon vagdalta a pánszlávizmus hétfejű sárkányának újra és újra feltarajoskodó tűzlángfejeit, mint a „Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesületnek“ hosszabb időn át volt vezető titkára is.

□ Erős Komárom városban, járván a Duna susogó fűzlombos, nádbokrétás ligetei között, pazar pompával és erővel bontakozott ki a Lőrinczy György nyelvben, lélekben romlatlan magyar írói tehetsége.

□ Az ország első lapjai nagybecsüléssel karolták fel, mint tárcaíró. Egymásután jelentek meg a magyar

nép, a magyar föld szeretetétől hamvas, illatos elbeszélő kötetei is. Idáig 25 kötete jelent meg, felnőtteknek, mint az ifjúságnak igaz gyönyörűségei. Könyveiben több helyen megeleveníti Kürthy István „Bocska y-huszárezredes“-nek hatalmas magyar alakját és karakterét, ami azért érdekes, mert március 5-dik napján a királyunk által adományozott Ferenc József-rend lovagkeresztjét éppen Kürthy ezredesnek a fia, ifjabb Kürthy István komáromi főispán tüzte fel az ünnepelt író mellére. Egyébként Lőrinczy György 1908 óta a Petőfi-társaságnak is rendes tagja. Leginkább jellemzik a saját szavai. Ünnepeztetése alkalmával hozta fel, hogy mikor mint tanfelügyelő egy falusi iskolát vizitált a

pápaszemes öreg tanító következő kérdést adta fel a szólásra hívott gyerekek:

□ „No, Pirók István, mond el a hármasszabályt“. A megszeppent Pirók István persze nem mondta el, mire az öreg tanító roppant jelentős hangsúlyozással szól rája: „Látom, nem tudod. Hát tanulj meg fiam, mert aki a hármasszabályt nem tudja, az semmit se tud . . .“

□ „Nagyon rösteltem“, ugymond Lőrinczy, „mert én se tudtam. Az én hármasszabályom az életben három szó volt mindig: szépség, magyarság,

emberszeretet. A művészi szépség vezetett az irodalomban, a magyarság jövőjéért való rajongás a közéletben és az emberszeretet mindenben.

MÓRICZ PÁL.

□ □ □

Egy darab Magyarország. (Elmélkedések egy könyv felett.)

□ Egy könyv, amelyről croquis-t, vagy új Jeremiád-ot kellene írni. A legszomorúbb és a legneveltségesebb könyv, mely Magyarországon valaha megjelent. A szerzője Vértesi Károly, író, ügyvéd, a „Bácsbodrogi megyei Irodalmi Társaság”, a „Tulipán Szövetség — Magyar Védőegyesület”, a „Sorompó”, a „Március 15. Ünnepelet Rendező Állandó Bizottság”, a „zombori Rákóczy-asztaltársaság” és még jó néhány tiz vidéki intézmény, társaság, bizottság, kaszinó és miegyéb elnöke és díszelnöke, iskolaszéki tag és fő-főintézője mindennek, amit a vidéken kulturával kapcsolatban említenek. „Hattyudalok” a könyv címe, tartalma: hazafias beszédek hazafias ünnepélyeken, beszédek gyűléseken és küldöttségekben, üdvözlések és részvét kifejezése sürgöny útján, koszorú letevések, jelmondatok zászló-szegek beverésekor, felköszöntők különböző alkalmakkor, vegyes írás, ujságcikkek és hírlapi tudósítások, terjedelme négyszázhuszonnyolc oldal, ami mindössze csak negyed része a beszédek teljes kiadásának.

□ A könyv elején díszmagyarban áll maga a szerző, s a díszmagyar mellett vannak a hazafias beszédek, valamivel tovább a gyűléseken elmondott beszédek, indítványok és átíratok. Azután jönnek a küldöttségi beszédek, például, a főispánné teaestélyén, amikor valamelyik vice elnök megérkezik a zombori pályaudvarba, s mikor valaki ha elnök nem, hát akárki más elutazik a zombori pályaudvarról. Az üdvözlések között vannak ilyenek: „Szivbeli frigyük kötése alkalmából, tartós boldogságot kívánok mindkettőjüknek. Vértesi Károly író, ügyvéd, díszelnök.” Vagy: „Életének új ösvénye, legyen örömmel tele. Vértesi Károly.” Felköszöntők elmondására különösen sok alkalma volt Vértesi Károly írónak, ügyvéd- és díszelnöknek. Van itt „Felköszöntő Jovánovits József dr zombori ügyvédre, ama bizonyos fogadás-halpaprikás ebéden Gomboson, a Duna parton, 1908. évi jun. 29-én”; „Felköszöntő a zombori troubadourok házfelavató ünnepélyén”; „Felköszöntő az ifjú párra egy lakodalmi ünnepélyen”. „Felköszöntő Valentini Cecilia tanítónőre, vizsga után, ebédjén, a gradinai tanyai iskolaépületben.” „Felköszöntő . . . a tenyészállat díjazást követő társas ebéden”. És így tovább felköszöntő a „Tekézó Társaság közgyűlését követő társas együttlétben, a

Vastag Fához címzett vendéglő kertjében . . .” „Gombos Ignác dr nyáréji multságán, a Ferenc-csatorna partján lévő Ilka-lakban . . .” s a változatosság kedvéért a „szarvasmarha díjazáson Hódságon.” Vannak ebben a csoda-könyvben oldalakra terjedő hivatalos jelentések, csak azért, mert valahol valahogyan a Vértesi Károly neve is belékerült. Vannak itt hírlapi tudósítások, egyesületi, gazdasági és egyéb ügyekről, a megjelentek ezer neves névsorával, csak azért, mert az ezer név között a Vértesi Károly neve is ott van. És vannak itt fénykép felvételek, az egyiken Vértesi Károly, amint beszél, a másikon Vértesi Károly, amint ír, stb.

□ Minden azonban, amennyire kómikus, annyira magánügye a sokcimű írónak. Sem érdeklődésünkre, sem nyomdafestékre nem tarthat igényt. Amig magánügy. Amig . . . Az azonban még sem lehet egészen magánügy, hogy az az ember, aki 428 oldalon bömböli a maga megdöbbentő, kétségbeejtő kultúrátlanságát, egyik főkolompósa lehessen a vidék kultúrtörékvéseinek. Nem lehet az csak magánügy, ha egy ember, aki az önsúlyán, a szabószámláin, a balesetbiztosításán és a takarékkönyvszámán kívül minden apró, legkicsinyesebb és legneveltségesebb magánténykedéseit könyvben való megörökítésre értékeli, aki jelentéktelen és „improvizált” zsúrmondókáit évek múltán is írásban, sőt nyomtatásban oktrojálja embertársaira, aki semmitmondó privát sürgönyeinek irodalmi jelentőséget tulajdonít és aki írói munkának tekinti, ha valamelyik tanyai vacsora menüjét beadja. Mi köze a világnak ahhoz, hogy Vértesi Károly, aki summa-summárum két esztendő alatt ezeröttszáz ebédet és ezerhétszáz vacsorát evett végig, résztvett egy vacsorán is, ahol „a színügyi bizottság meghívta a zombori szerelőket” a páholyba. „A szerencse fia” volt színen. Piukovits József és Milko Izidor dr barátságos társaságában jól folyt az idő, de a második felvonás közben már táltatták a Bárányban a vacsorát, rántott bárányt s. a. t. Szokásból idejegyzem az ételsort: Vegyes filets körítve, fácán kompóttal, rántott bárány salátával, giardinetto. Ez a legutóbbi gazdagon volt kiállítva, tézstanemüeket is foglalt magában.” Jó étvágyat kívánunk, de mi közünk hozzá? És, ha a magánügy, de az már csak nem magánügy, hogy ugyanez az ember az elnöke, a díszelnöke számtalan vidéki irodalmi, társadalmi és kultúr-egyesületnek, kaszinónak, szoborbizottságnak, hogy ez az ember